

Український державний університет залізничного транспорту

Затверджено
на засіданні кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним
бізнесом
прот. № 1 від «18» вересня 2023 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

II семестр 2023-2024 навчального року

освітній рівень третій (доктор філософії)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор: Овчиннікова Вікторія Олексіївна
Контакти: +38 (057) 730-10-97, ovchinnikova_vo@kart.edu.ua
Години прийому та консультацій: згідно із розкладом

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Команда викладачів:

Лектор: Овчиннікова Вікторія Олексіївна

Контакти: +38 (057) 730-10-97, ovchinnikova_vo@kart.edu.ua

Години прийому та консультацій: згідно із розкладом

Важливим елементом системи забезпечення належного рівня конкурентоспроможності економічних систем, ефективного ведення їх господарської діяльності як на внутрішньому (національному), так і на зовнішніх ринках виступає її діагностика. У процесі дослідження конкурентоспроможності економічних систем виявляються сильні і слабкі сторони їх діяльності, приховані можливості та потенційні загрози, що в підсумку дає можливість ефективно планувати і розвивати діяльність на основі використання конкурентних переваг.

Оцінювання рівня набутих конкурентних переваг є початковим моментом планування діяльності та розробки стратегії забезпечення конкурентоспроможності. Для функціонування організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності економічних систем, зокрема підприємств, необхідно сформувавши таку систему оцінювання конкурентоспроможності, яка б врахувала і відображала міру досягнення інтересів інвесторів, підприємств, споживачів, держави та інших зацікавлених осіб. Однак, багаторівневий характер конкурентної взаємодії економічних систем зумовлює широкий діапазон підходів до дослідження їх конкурентоспроможності. У сукупності вони охоплюють як вертикальний, так і горизонтальний об'єктний ряд – від дослідження конкурентоспроможності товарів, підприємства, регіону, галузі та економіки країни до оцінювання конкурентоспроможності окремих товарів та видів діяльності підприємств. Це обумовлює неоднозначність методології і методик дослідження конкурентоспроможності економічних систем.

Вивчення дисципліни «Методологія дослідження конкурентоспроможності економічних систем» дозволить аспіранту сформувавши компетентності щодо об'єктивних закономірностей, механізму та особливостей розвитку сучасної конкуренції і конкурентоспроможності економічних систем, а також набути ними навиків та вмінь дослідження стану конкуренції, аналізу та оцінювання рівня конкурентоспроможності економічних систем, розроблення та практичного застосування стратегії збереження та нарощення їх конкурентних переваг.

Завдання опанування дисципліни: вивчення теорії, вітчизняного і світового досвіду дослідження та управління конкурентоспроможністю економічних систем.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності аспірантів:

Здатність проводити самостійні дослідження на сучасному рівні

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Знання та глибоке розуміння предметної області, розуміння професійної та наукової діяльності

Навички використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації даних та представленні результатів професійної та наукової діяльності

Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та економічні методи і моделі для забезпечення ефективного управління економічними системами на макро- і мікрорівнях

Здатність обирати і творчо застосовувати сучасні методи та інструменти аналізу, оцінювання та прогнозування інвестиційно-інноваційних процесів в економіці

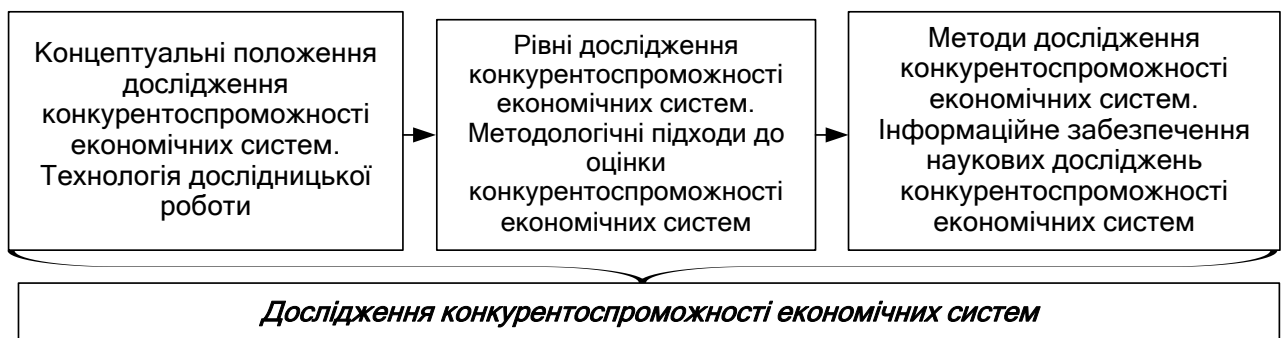
Здатність проектувати та розробляти програмні комплекси для вирішення конкретних господарських задач, аналізу економічної інформації

Здатність виявляти нові перспективні напрями досліджень, проводити самостійні дослідження щодо вирішення комплексних соціально-економічних проблем, презентувати результати досліджень у вигляді завершених наукових праць

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо Вас цікавить вміння системно використовувати різноманітні технології, методи та стратегії дослідження конкурентоспроможності економічних систем, що функціонують в умовах мінливого зовнішнього середовища, і мають гостру необхідність в утриманні та завоюванні конкурентних позицій на ринку, тоді Вам обов'язково варто пройти цей курс! Від аспірантів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях забезпечення конкурентоспроможності. Третина змісту курсу присвячена вивченню системної характеристики ключового поняття курсу, а дві третини курсу охоплюють вивчення сучасних методів та моделей діагностики та моніторингу поточної конкурентної стратегії, дослідження конкурентних переваг, оцінювання ступеня інтенсивності конкуренції, управління конкурентоспроможністю економічної системи. Команда викладачів буде готова надати допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу електронною поштою, на форумі та особисто – у робочий час.

Теми курсу

Методологія дослідження конкурентоспроможності економічних систем / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Лекції	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають розрахунок задач і вирішення проблемних практичних ситуацій та презентацію індивідуальних завдань. Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, і формує у аспіранта інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку лекційного або практичного заняття.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
1	2	3	4	5
<i>I рік навчання – II семестр</i>				
	2	Лекція 1. Концептуальні положення дослідження конкурентоспроможності економічних систем. Технологія дослідницької роботи	2	Конкурентні позиції національних економічних систем
1	2	3	4	5
			2	Наукові підходи до управління конкурентоспроможністю
			2	Методологія наукових досліджень
			2	Дослідження технологій дослідницької роботи
			2	Забезпечення ефективності наукових досліджень конкурентоспроможності
	2		10	
<i>II рік навчання – I семестр</i>				
	2	Лекція 2. Рівні дослідження конкурентоспроможності економічних систем. Методологічні	2	Дослідження національної конкурентоспроможності

		підходи до оцінки конкурентоспроможності економічних систем		
			2	Аналіз конкурентоспроможності регіонів
			2	Аналіз конкурентоспроможності галузей
			2	Дослідження методологічних підходів до оцінки конкурентоспроможності
			2	Формування критеріїв оцінки конкурентоспроможності економічних систем
	2		10	
II рік навчання – II семестр				
	2	Лекція 3. Методи дослідження конкурентоспроможності економічних систем. Інформаційне забезпечення наукових досліджень конкурентоспроможності економічних систем	2	Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства на ринку
			2	Методи оцінки конкурентоспроможності продукції
			2	Діагностика відповідності продукції інтересам суб'єктів ринку
			2	Особливості інформаційного забезпечення наукових досліджень конкурентоспроможності економічних систем
			2	Визначення необхідного інформаційного забезпечення в процесі формування конкурентної стратегії
	2		10	

Правила оцінювання

При заповненні екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A

ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на індивідуальну роботу:

Аспірантам пропонується обрати один з 15 варіантів тем для виконання індивідуального завдання у вигляді реферату і електронної презентації впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується 25 балів до поточного контролю. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 20 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто. Аспіранти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

Теми індивідуального завдання

В якості індивідуальних завдань передбачено підготовка реферату та електронної презентації за наступними темами:

1. Характеристики товару, які виступають в якості критерію його конкурентоспроможності.
2. Класифікація чинників, що визначають конкурентоспроможність товару.
3. Принципи, що є вирішальними при оцінці конкурентоспроможності товарів.
4. Процес оцінки рівня конкурентоспроможності товару.
5. Методи оцінки конкурентоспроможності, які виділяються за формою представлення результатів оцінки.
6. Метод розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності товару.
7. Генезис поняття «якість продукції».
8. Групи чинників, які впливають на рівень якості продукції.
9. Стандартизація в процесі забезпечення якості і конкурентоспроможності продукції.
10. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.
11. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю товару.
12. специфіка відтворювально-еволюційного підходу до управління конкурентоспроможністю товару.
13. Перспективні шляхи забезпечення конкурентоспроможності продукції українських підприємств.
14. Причини, які зумовлюють втручання держави у ринковий механізм.
15. Критерії оцінки конкурентоспроможності економічних систем.

За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **45 балів**. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання використання технологій та інструментарію бюджетного та фінансового управління підприємством для обґрунтування ефективних управлінських рішень. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Семінарські заняття:

Оцінюються за ступенем активності та стислою презентацією виконаного завдання. Ступінь активності визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань використання технологій та інструментарію бюджетного та фінансового управління підприємством для обґрунтування ефективних управлінських рішень. **Максимальна сума становить 45 балів.**

Залік

Аспірант отримує залік шляхом накопичення балів за відвідування лекцій, виконання практичних завдань й самостійної роботи.

Програмні результати навчання

Уміння організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження у сфері економіки на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики;

Проводити критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань у галузі економіки.

Команда викладачів:

Овчиннікова Вікторія Олексіївна (<http://kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolectuv-kafedru-euvkb-ua/zubenko-vo-ua><http://kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolectuv-kafedru-euvkb-ua/zubenko-vo-ua>) – лектор з економічної діагностики в УкрДУЗТ. Отримала ступінь д.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством в УкрДУЗТ у 2018 році. Напрямки наукової діяльності: стратегічне управління підприємством, економічна діагностика, економічне управління підприємством, економічний аналіз, економіка роботизованих технологій, забезпечення ефективності інноваційної діяльності, управління розвитком залізничного транспорту.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція аспірантів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції аспірантів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>.

